

161219

Handläggare: Marie-Louise Luther

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Kopia till Handikappförbunden

Remiss; En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle - Myndigheten för delaktighets förslag på struktur för genomförande, uppföljning och inriktning inom funktionshinderområdet, Dnr 2016/04598/FST

Allmänna synpunkter

Astma- och Allergiförbundet anser att MFD har utfört sitt uppdrag väl, men förslagen lever inte upp till konventionen, allmänna kommentarer och rekommendationer. Det har inte gjorts någon systematisk genomgång av lagstiftning. Det finns inga åtgärder som rör kritiken kring lagstiftning och indikatorer som FN har tagit upp (men MFD har varken haft tid, mandat eller förutsättningar att leverera det).

Ansvar för funktionshinderspolitiken borde flyttas från Socialdepartementet till statsrådsberedning eller ansvarigt departement för MR-området. Det behövs samordning av funktionshinderspolitiken och andra relevanta politikområden som exempelvis ungdomspolitik, folkhälsopolitiken och miljöpolitiken. Det är särskilt aktuellt då funktionsnedsättningar som exempelvis allergi spänner över många politikområden och påverkas av många faktorer.

Synpunkter på förslag i del 2

1 Nytt nationellt mål för funktionshinderpolitiken

MFD:s förslag 1: Regeringen föreslår till riksdagen att besluta om ett nytt nationellt mål för funktionshinderspolitiken beslutas.

Föreslagen formulering

Ett jämlikt och hållbart samhälle med mångfald som grund som respekterar och främjar alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt säkerställer delaktighet för alla personer med funktionsnedsättning.

Astma- och Allergiförbundet anser att det är bra att den nya strategin för funktionshinderspolitiken förankras med beslut i riksdagen, men målet borde kompletteras med ”i enlighet med FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning”.

2 Ny inriktning på arbetet

MFD:s förslag 2: Regeringen föreslår till riksdagen att besluta om ny inriktning på arbetet i funktionshinderspolitiken.

Föreslagen formulering

- säkerställa att nya verksamheter, miljöer, tjänster, produkter och system samt övriga program och riktlinjer från början utformas så att alla kan delta i och använda dem, oavsett funktionsförmåga,
- säkerställa att befintliga brister i tillgängligheten till verksamheter, miljöer, tjänster, produkter och system samt övriga program och riktlinjer tas bort, så att alla kan delta i och använda dem, oavsett funktionsförmåga,
- säkerställa att stöd och lösningar för att stärka individens möjlighet till självständighet är av hög kvalitet vilket bland annat innebär att de präglas av självbestämmande, rättssäkerhet och delaktighet i utformning och beslutsfattande,
- säkerställa att all form av diskriminering upphör.

Astma- och Allergiförbundet anser att föreslagen till mål är bra, men de behöver kompletteras med förslag på hur befintliga lagar ska harmoniseras med FN-konventionen så målen kan förverkligas. Det är otydligt i förslaget till strategi hur en sådan harmonisering av lagar ska ske. Exempelvis omfattar Plan- och Bygglagen bara tillgänglighet för personer med nedsatt orienterings- och rörelseförmåga - inte alla relevanta funktionsnedsättningar. Miljöbalken omfattar bara personer som är något känsligare än normalt och exempelvis inte personer med svårare allergi eller överkänslighet.

3 Ansvars- och finansieringsprincipen

MFD:s förslag 3: Regeringen föreslår för riksdagen att fastslå att ansvars- och finansieringsprincipen utgör utgångspunkten för samhällets insatser, innefattande stat, kommun och landsting i funktionshinderspolitikens genomförande.

Astma- och Allergiförbundet anser att ansvars- och finansieringsprincipen i och för sig ska vara vägledande i funktionshinderspolitiken men vi saknar statliga ekonomiska styrmedel i förslaget bland annat för utbildnings- och informationsinsatser hos myndigheter och i kommuner. Ansvars- och finansieringsprincipen fungerar inte alltid idag - något som medför alltför stora skillnader i kompetens och satsningar på exempelvis tillgänglighet i olika kommuner och hos olika myndigheter. Förslaget behöver förtydligas när det gäller resurser till utbildnings- och informationsinsatser.

4 och 5 Reviderad förordning 2001:526

MFD:s förslag 4: Statliga myndigheters ansvar inom funktionshinderspolitiken styrs enbart genom förordning 2001:526. Förordningen revideras utifrån föreslagna ändringar. Sektorsansvaret stryks i berörda myndigheters instruktion.

I rapporten nämns att förenklad styrning av statliga myndigheter bara genom förordningen kan innebära en risk ifall information om ändring av uppdraget i förordningen inte når ansvariga myndigheter. Det kan då ge en signal om att ansvaret för funktionshinderspolitiken minskat när bl a sektorsansvaret tagits bort och särskilda regeringsuppdrag inte längre ges.

Astma- och Allergiförbundet anser att det finns risker med att samla all styrning i en enda förordning. Vi anser att det även krävs skrivningar i instruktioner, regleringsbrev och krav på konsekvensanalyser i utredningsdirektiv. Vi anser även att alla myndigheter behöver utbildning av sin personal i funktionsrätt och att detta så att kunskapen inte stannar hos en enda person. Vi ser att det behövs god samordning på regerings-

kansliet. Det är otydligt i förslaget hur samverkan mellan ansvariga myndigheter ska organiseras.

Vi saknar styrning med krav på funktionshinderkunskap och informations- och utbildningsinsatser i förordningen till myndigheter.

Det saknas även krav på funktionshinderkunskap i universitets- och högskoleutbildningar till viktiga yrken (exempelvis lärare, läkare och vårdpersonal). Detta borde tydliggöras, exempelvis i instruktioner till UHÄ och i grundutbildningarnas kärna.

MFD:s förslag 5: MFD får i uppdrag att ta fram en mall som ska utgöra stöd för myndigheternas planer i enlighet med förslagen i 2-3 § i förordning 2001:526.

Astma- och Allergiförbundet tillstyrker förslaget. Det är bra att rapporteringen går att jämföra och följa upp. Några områden som är särskilt viktiga att fokusera på är krav vid upphandling och inköp, personalutbildning och anställning av personal.

6 En ny strategi för funktionshinderspolitiken

MFD:s förslag 6: En ny strategi för genomförandet av funktionshinderspolitiken 2017-2025 beslutas av regeringen.

Astma- och Allergiförbundet ser risker med ett så långt tidsperspektiv för strategin som nio år. Det krävs en bredare utredning och mer politisk vilja för att komma tillrätta med FN:s skarpa kritik som rör lagstiftning och indikatorer för uppföljning av konventionen i hela landet. Förslaget i strategin är inte färdiga och det saknas strukturerad koppling till FN-konventionen och rekommendationerna.

7 Elva prioriterade samhällsområden

MFD:s förslag 7: Funktionshinderspolitiken och den föreslagna strategin innehåller elva prioriterade samhällsområden.

- Arbete och försörjning
- Utbildning
- Transport
- Byggd miljö och samhällsplanering
- It, innovation och teknikutveckling
- Hälsa
- Social välfärd
- Kultur, idrott och fritid
- Konsument
- Demokrati
- Rättsväsendet

Astma- och Allergiförbundet anser att föreslagen till prioriterade samhällsområden är bra, men bl a behöver Byggd miljö och samhällsplanering kompletteras med förslag på hur befintliga lagar ska harmoniseras med FN-konventionen. Det är otydligt i strategin hur en sådan harmonisering av lagar ska ske. Exempelvis omfattar Plan- och Bygglagen bara tillgänglighet för personer med nedsatt orienterings- och rörelseförmåga (inte allergi m fl funktionsnedsättningar) och Miljöbalken omfattar bara personer som är

något känsligare än normalt – inte personer med svårare allergi eller överkänslighet. Engagemanget och kunskapen om funktionshinderpolitiken på de olika sakdepartementen måste öka. De flesta förslagen hamnar under andra departement än Socialdepartementet.

8.1 Effektmål – jämlikhet och delaktighet för individer

MFD:s förslag 8.1: Effektmål inom funktionshinderspolitiken ska formuleras som önskade tillstånd i termer av jämlikhet och delaktighet för individer, kopplat till prioriterade samhällsområden. Effektmålen beslutas av regeringen.

Astma- och Allergiförbundet anser att förslag till effekt- och resultatmål i del 3 (prioriterade samhällsområden) varierar mycket. Vi anser att det skulle behövas en diskussion med funktionsrättsorganisationer direkt på varje departement.

8.2 Resultatmål – förutsättningar för jämlikhet och delaktighet

MFD:S förslag 8.2: Resultatmålen inom funktionshinderspolitiken ska formuleras som önskade tillstånd i termer av förutsättningar för jämlikhet och delaktighet. Resultatmålen beslutas av regeringen. Resultatmålen kan revideras vart tredje år i samverkan mellan regeringen, myndigheter och funktionshindersrörelsen.

Astma- och Allergiförbundet anser att förslag till effekt- och resultatmål i del 3 (prioriterade samhällsområden) varierar mycket. Vi anser att det skulle behövas en diskussion med funktionsrättsorganisationer direkt på varje departement.

8.3 Aktiviteter – det konkreta arbetet mot målen

MFD:s förslag 8.3: Myndigheter med särskilt ansvar för genomförandet av politiken ska planera, formulera, genomföra och följa upp aktiviteter inom ramen för sin verksamhet, som ska bidra till resultat- och effektmålen uppfyllelse. Aktiviteter ska vara reviderbara vid behov.

Astma- och Allergiförbundet är för förslaget under förutsättning att regeringskansliet kan arbeta för att de aktiviteter som tas fram verkligen är effektiva för att nå de beslutade effekt- och resultatmålen. Det är därför viktigt med en årlig rapportering och utvärdering.

9 Uppföljning av förordning 2001:526

MFD:s förslag 9: Arbetet enligt förordning 2001:526 följs upp av MFD genom en förnyad uppföljning som tas fram i samband med att nya riktlinjer tas fram.

Vi är positiva till förslaget att nya riktlinjer revideras regelbundet. Det är viktigt att funktionsrättsorganisationer kan komma med förslag på förbättringar och att det finns ekonomiska förutsättningar för funktionsrättsrörelsen att bidra (enligt art 4.3). Utbildning och strukturerad uppföljning behövs. Det är även viktigt att uppmantra oberoende forskning som kan bidra till utvärdering så det inte bara handlar om att myndigheterna granskar sitt eget arbete.

10- 12 Uppföljning av aktiviteter och mål

MFD:s förslag 10: Aktiviteter följs upp med metoder för ordinarie verksamhetsuppföljning vilket ges i uppdrag till myndigheter med särskilt ansvar enligt 2 § förordning 2001:526.

Vi anser att förslaget om regelbunden uppföljning av aktiviteter är bra och att man då bör analysera hur effektiva aktiviteterna är för att uppnå målen.

MFD:s förslag 11: MFD ges i uppdrag att ta fram en mall för myndigheternas handlingsplan och årlig rapportering av handlingsplanen.

MFD:s förslag 12.1: Resultatmål följs upp med mått på förändringar i förutsättningarna i termer av förändringar inom tillgänglighet, kunskap med mera.

I rapporten hänvisas till brist på statistik inom funktionshinderområdet. Det saknas bl a undersökningar om personer med funktionsnedsättning med tillräckligt stort underlag och nollmätningar inom olika områden. Vi anser att frågan om uppföljning är viktig och bristen på statistik och forskning finns på flera områden. Förslag till lösningar behöver möta FN:s kritik om indikatorer och kopplas till nationella indikatorer.

MFD:s förslag 12.2: Effektmål följs upp med mått på jämlikhet. Detta baseras på indikatorer ur individundersökningar där personer med funktionsnedsättning går att jämföra med övrig befolkning. Vidare bör det i absolut möjligaste mån gå att bryta ner utifrån olika typer av funktionsvariationer, samt vara möjligt att påvisa skillnader mellan män och kvinnor och där barns jämlikhet och delaktighet även omfattas. Effektmålen kan också följas upp med hjälp av individers upplevelser av hinder i olika situationer.

Astma- och Allergiförbundet anser att det behövs indikatorer som speglar verkligheten. Vilka indikatorer som är viktiga vid uppföljning och mätning varierar stort mellan olika funktionsnedsättningar. Det kan göra det svårt att hitta representativa indikatorer. Det är en risk att bara mäta ”det som går att mäta” och där det finns befintliga underlag.

MFD:s förslag 12.3: Ett antal myndigheter med ansvar för kunskap, enligt 3 § 2001:526, tillsammans med myndigheter med ansvar för statistik, analys och uppföljning får i uppdrag att tillsammans med MFD under 2017 kartlägga, ansvarsfördela, utveckla och säkerställa möjligheten att följa upp effekt- och resultatmålen. Dessa myndigheter ska sedan ingå i det nätverk som MFD avser facilitera vad gäller frågor om statistik, uppföljning och analys.

Vi anser att det behöver finnas metoder för uppföljning som kompletterar den granskning som myndigheterna själva gör. Det behöver finnas oberoende stöd och forskning utifrån mänskliga rättigheter. Frågan om uppföljning behöver finnas med när mål för olika områden tas fram.

MFD:s förslag 12.4: För att förbättra möjligheterna att kunna följa effektmålen får Statistiska centralbyrån i uppdrag att genomföra tilläggsundersökningar inom ramen för Undersökningen om levnadsförhållanden (ULF).

Vi tillstyrker förslaget. Förslaget behöver dock kompletteras med vissa statligt finansierade undersökningar av förhållanden för personer med funktionsnedsättningar i befolkningen och ekonomiskt stöd till funktionshinderorganisationer att göra vissa undersökningar som rör deras medlemsgrupper.

13 Tidsupplägg för strategiperioden

MFD:s förslag 13: Planering, genomförande och uppföljning av strategin genomförs utifrån tidsupplägg enligt rapporten för åren 2016-2025.

Astma- och Allergiförbundet ser risker med ett så långt tidsperspektiv för strategin som nio år, men det är viktigt med årlig återrapportering om målen.

Det är viktigt att ta till sig erfarenheter och framgångsfaktorer från andra politik-områden som t ex miljöpolitiken där det finns en miljörådsberedning med en form av utvärdering och revidering. Det behövs en process som involverar riksdagen och ger politiken en roll.

14 Funktionshinderspolitiken som rättighetsfråga

MFD:s förslag 14: Regeringens samordning av funktionshinderspolitiken samordnas med regeringens arbete för mänskliga rättigheter.

Förslaget är lite otydligt när det gäller vad som ska samordnas och enligt vad. Vi anser att förslaget borde tydliggöras så att funktionshinderspolitiken samordnas med arbetet för mänskliga rättigheter enligt rekommendationer från FN. Frågan om inrättande av en oberoende MR-institution för övervakning av FN-konventionen behöver tas upp i enlighet med andra rekommendationer från FN.

Stärka och öka kännedomen om funktionshinderspolitiken

Förslag 15: Att regeringen gör en satsning på att stärka kännedomen om funktionshinderspolitiken. Detta genom att genomföra en lanseringskonferens av den ”nya” funktionshinderspolitiken, fortsätta att utveckla den interna strukturen och arbetet för genomförandet inom Regeringskansliet samt säkerställer att arbetet utifrån förordning 2001:526 behandlas i dialoger mellan regering och ansvariga myndigheter.

Astma- och Allergiförbundet anser att frågor om funktionsrätt måste komma högre upp på dagordningen och involvera och bli viktigt för hela regeringen (jämför miljö- och jämställdhetspolitik) . En lanseringskonferens är bra men räcker inte långt. Vi saknar en skrivning om funktionsrättsrörelsens roll och förutsättningar enligt art 4.3 i förslaget.

Länsstyrelserna

Förslag 16: Regeringen förtydligar länsstyrelsernas roll och ansvar inom funktionshinderspolitiken.

Vi tillstyrker förslaget. Det är viktigt att länsstyrelsernas roll och ansvar i funktionshinderspolitiken förtydligas enligt kritik från FN.

Landsting, regioner och kommuner

Förslag 17: Regeringen arbetar fram en gemensam vision för funktionshinderspolitiken med SKL.

Regeringen bör ge stöd och vägledning till kommuner och landsting när det gäller riktlinjer för bl a upphandling och inköp inom kommuner och landsting för att främja funktionsrätt i enlighet med FN-konventionen om rättigheter för personer med

funktionsnedsättning. Ta in erfarenheter för hur detta fungerat inom miljöpolitikens område.

Samråd med funktionshindersrörelsen

Förslag 18: Strategin för funktionshinderspolitiken samverkas med funktionshindersrörelsen i enlighet med artikel 4.3 i konventionen.

Astma- och Allergiförbundet anser att det är otydligt i förslaget hur samverkan med funktionshindersrörelsen ska organiseras framöver. Flera strategiska myndigheter tas bort, exempelvis Skolinspektionen och SPSM.

Vi anser att det är mycket viktigt att utveckla metoder för att leva upp till artikel 4.3 som kräver betydligt mer än traditionella samråd, där vi mest handlar om informationsutbyte. Vi ska involveras i beslut som rör våra medlemmar därför behöver vi förutsättningar att ta en mer aktiv och strategisk roll för att målen ska uppnås. Vi behöver in i styrgrupper och ses som experter från början. Statsbidragen måste ses över för att öka funktionsrättsorganisationernas möjlighet att delta i politiska processer som rör funktionsrätt. Det handlar också om behov av att öka kunskapen i myndigheter att skapa förutsättningar för helhetsyn, när områden går in i varandra.

Vi anser att även funktionsrättsorganisationer ska ha överklaganderätt när det gäller fall inom funktionsrättsområdet som berör deras medlemsgrupper. Jämför med rättigheter för miljöorganisationer inom miljöområdet.

Statligt ägda bolag

Förslag 19: Regeringen bör överväga att i sina ägardirektiv till statligt ägda bolag tydliggöra tillgänglighetsfrågor och rättighetsperspektiv.

Astma- och Allergiförbundet anser att är bra att statligt ägda bolag säkerställer tillgänglighet och rättighet och är föredömen när det gäller anställningar.

Bakgrund

Astma- och Allergiförbundet är en intresseorganisation som tillvaratar intressen för personer med allergisjukdomar. Organisationen har idag ca 20 000 medlemmar och ingår i Handikappförbunden. Allergi och annan överkänslighet har ökat under de senaste decennierna och tillhör numera våra mest utbredda kroniska sjukdomar. 13 procent av alla barn och 20 procent av alla vuxna har allergisnuva. Ungefär vart tredje barn har en pågående allergisjukdom och ca 9% av barnen har läkardiagnosticerad astma, vilket är en ökning med 50% sedan 2003 då andelen var 6%. Minst 25% av den vuxna befolkningen har pågående allergisjukdom och 10% av den vuxna befolkningen har astma.

Maritha Sedvallson
ordförande
Astma- och Allergiförbundet